

Årsmelding 2024

TITTEL

Årsmelding 2024

TEKST OG LAYOUT

Kristian Skjellum Aas

UTGIVELSE

Mars 2025

ANSVARLIG REDAKTØR

Gro Holstad

FAGLIG KVALITETSSIKRER

Naturvernforbundets sekretariat

Innhold

Forord: For et år!	4
En demokratisk medlemsorganisasjon	5
Høydepunkter fra Instagram i 2024	6
1: Et synlig og slagkraftig Naturvernforbund	7
Landsmøte 2024	8
Medlemsmagasinet Natur & miljø	9
Omorganiseringer og nye tilbud	9
God respons på pressearbeidet	10
2: En levende og livskraftig natur	11
Vil stanse voldsom nedbygging	12
Gjør lite for å hindre fiskedød	13
Veileder for vindkraftarbeid	13
Krafttak for Oslofjorden	14
Juksevern	14
Stans i havbunnsplaner	14
3: Et energieffektivt og fossilfritt samfunn	15
Omstillingsutvalg kommer	16
Økt CO2-avgift for oljeselskapene	16
Tettere allianser for rettferdig omstilling	17
Presser på for energisparing	17
Klimatoppmøte	17
Bremser flere store veiprojekter	18
4: Et rikere liv med lavere forbruk	19
Gjør reparasjoner greit igjen!	20
"Miljøvennlig mensjen" videreføres	20
Nabolagsmarked	21
2 minutters strandrydding - eller 50 år	21
Fjordsøksmålet	22
Seiere i 2024	24
5: Styrende organer	25
Sentralstyret	25
Landsstyret, kontrollkomité, valgkomité, etisk utvalg	26
6: Regnskap og revisjonsrapport	27

For et år!

For et år 2024 har vært for Naturvernforbundet! Politisk har det vært en berg-og-dalbane mellom gode og dårlige nyheter for natur, klima og miljø. Men for organisasjonen er det veldig gledelig at vi ser en sterk medlemsvekst, og en stor økning i antall faste givere. Vi fylte også 110 år i fjor, noe som ble feiret på et inspirerende landsmøte i Trondheim i november med 150 delegater. Der startet vi ut kursen for vår organisasjon de kommende årene.

Året begynte med en nesestyver. Vårt søksmål mot staten i saken om dumping av opptil 170 millioner tonn gruveavfall i Førdefjorden vant ikke frem. Saken er anket, og vi venter på en uttalelse fra EFTA-domstolen om hvorvidt slik dumping er i strid med EUs vanndirektiv. I ukene etter avgjørelsen i januar fikk vi over 4000 nye medlemmer.

Samtidig viste NRK hva dyktige medier kan gjøre for å vise frem den uhemmede nedbyggingen av norsk natur. Serien «Oppsynsmannen», med Bård Tufte Johansen som programleder, fortalte tv-seerne om skogvern, veiutbygging, planering av næringsparker og industritomter, fiskeoppdrett og rømminger, hyttebygging og andre trusler mot norsk natur. Artikkelserien «Norge i rødt, hvitt og grått» fulgte opp. Naturvernforbundet bidro i forkant med kunnskap og research, og flere av våre aktive medlemmer stilte opp i serien.

I 2024 har vi hatt en regjering som ofte har snakket fint om natur og miljø, men som har sviktet når det gjelder gjennomføring. Gode initiativer for klimakutt i industri og husholdninger ble

Foto: Jenny Marie Sveen

Foto: Kjetil Grude Flekkøy

fulgt opp med 62 nye utvinningstillatelser til oljeselskaper gjennom TFO-ordningen. CO2-utslippene går opp, naturbudsjettene går ned. Regjeringen har til og med sendt forslag til nye klimamål på høring, som er så lave at de selv erkjenner at de vil bryte mot Parisavtalen. Flere nye skogområder ble vernet, men hogst i naturskog fortsetter ufortrødent. Lovnader om forsterket naturvern i etterkant av naturtoppmøtet i 2022 har blitt bremset. Bunntråling er fortsatt tillatt i alle våre marine nasjonalparker. Selv om flere motorveiprosjekter er lagt på is, fortsetter arbeidet med motorveier gjennom viktige våtmarksområder på Ringerike og ved Lillehammer. Og flytrafikken øker, mens jernbanelinjer i store deler av året var stengt på grunn av klimarelatert uvær og manglende vedlikehold.

Så vi trengs. Hver dag jobber Naturvernforbundets aktive og tillitsvalgte for å ta vare på naturverdier, hindre forurensning og ødeleggende utbygginger, begrense forbruket, spare energi, fremme miljøvennlige reiseformer, stoppe motorveier og «næringsparker», hindre naturødeleggende energiutbygging og verne om arter og økosystemer. Vi skal fortsette arbeidet for vår felles natur, for å stagge klimaendringene og sikre en rettferdig omstilling til et samfunn som er bedre for natur, miljø og klima. Og for oss mennesker.

Foto: Sveinung Skjong-Arnestad

En demokratisk medlemsorganisasjon

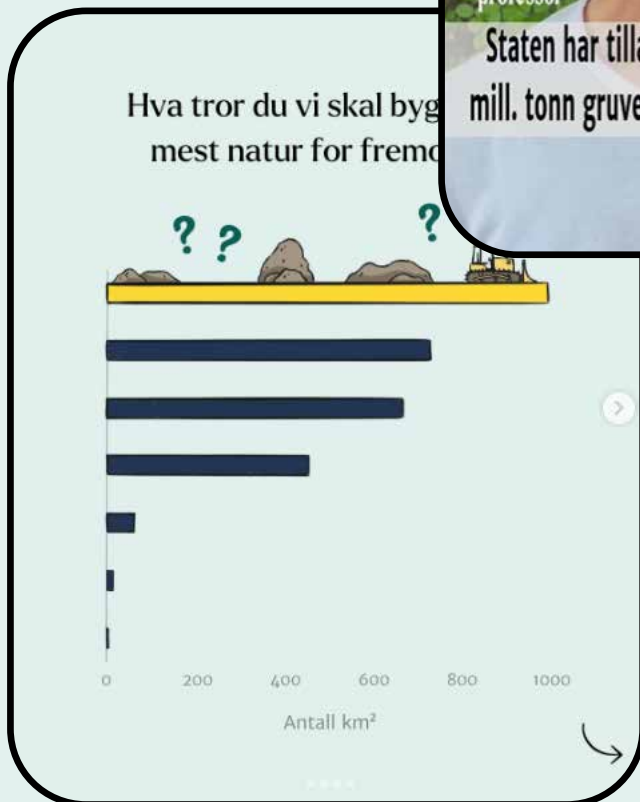
Naturvernforbundet ble grunnlagt i 1914 og er Norges eldste natur- og miljøvernorganisasjon. Naturvernforbundet er en demokratisk medlemsorganisasjon med over 42 000 medlemmer og over 100 lokallag i hele landet. Medlemmene og lokallagene er grunnpillarene i organisasjonen. I vår familie inngår også ungdomsorganisasjonen Natur og Ungdom, samt barneorganisasjonen Miljøagentene.

Naturvernforbundet skal fram mot 2030 jobbe for å bli en bred folkebeve-

gelse for natur og klima. For å ha legitimitet i debattene om natur og miljø er det avgjørende at vi er mange. Medlemsmassen og våre aktive bør speile befolkningen.

På landsmøtet i 2024 ble det bestemt at det skal settes ned en gruppe for å se spesielt på hvordan vi kan styrke organisasjonen i de områdene der landet er tynnest befolket, som ofte også er der angrepene på naturen er mest omfattende.

Topp 5 poster fra Instagram i 2024

Kapittel 1

Et synlig og slagkraftig Naturvernforbund

Foto: Fartein Rudjord

I 2024 har Naturvernforbundet opplevd en medlemsvekst uten sidestykke.

Ved utgangen av 2024 hadde Naturvernforbundet 42 053 medlemmer. Antallet nye medlemmer økte kraftigst på starten av året, etter kjennelsen i Fjordsøksmålet og fokuset på naturvern i forbindelse med mediesatsninger på området, blant annet

NRKs satsninger "Oppsynsmannen" og "Norge i rødt, hvitt og grett". Men det har vært en jevn vekst også i resten av 2024.

Antallet fastgivere har også hatt en god vekst i 2024, etter en større satsning på å få flere til å bidra til Naturvernforbundets arbeid.

Medlemstall

2024: 42 051
2023: 37 268
2022: 35 649
2021: 36 081
2020: 34 915
2019: 31 128
2018: 25 204

Faste givere

2024: 3109
2023: 2550
2022: 2717
2021: 1405
2020: 1380
2019: 1315
2018: 1210

Tall for medlemmer og faste givere per 31.12. i angitt år.

Landsmøte 2024

Foto: Sveinung Skjong-Arnestad

150 delegater fra 70 ulike lag samlet seg til landsmøte i Naturvernforbundet i november 2024. Møtet ble holdt på Lerkendal i Trondheim, en by der Naturvernforbundet har en lang og sterk tradisjon.

Et nytt arbeidsprogram samt reviderte vedtekter og prinsippprogram, samt en masse uttalelser om ulike natur- og miljø saker, ble det formelle resultatet av møtet. Blant sakene som Naturvernforbundet skal sette høyest de kommende to årene finner vi forbud mot nye hyttefelt, stans i motorveiutbygging, stans i naturødeleggende kraftutbygging, oljestans, lavere forbruk, satsning på

kollektivtrafikk og bygging av en bred folkebevegelse og en sterk organisasjon.

En av hovedoppgavene blir å gjøre stortingsvalget i 2025 til et vendepunkt, med valg av politikere som forstår natur- og klimakrisen.

Leder Truls Gulowsen og nestleder Pernille Bonnevie Hansen ble gjenvalgt på landsmøtet. Med seg i ledertrioen får de den nye nestlederen Helene Ødven, bosatt i Bergen. Hun har bakgrunn fra reiseliv og media, og har blant annet arbeidet med bærekraft og naturvern for Den Norske Turistforening.

Medlemsmagasinet Natur & miljø

I 2024 ble det utgitt to utgaver av medlemsmagasinet Natur & miljø. Vårutgaven hadde "Kampen mot nedbyggingen" som tema, mens høstutgaven hadde temaet "Skogene faller".

Vårnummeret lente seg på NRK-serien "Oppsynsmannen", og viste frem Naturvernforbundets "oppsynsmenn/kvinner" - de som kjemper for å redde

Forsidedesign: Eivind Stoud Platou

sin nærnatur.

Høstnummeret belyste norsk skogpolitikk, og mangelen på reelt vern av våre mest artsrike skoger.

Natur & miljø er medlem av Fagpressen, og hadde i 2023 et godkjent opplag på 30 468. Redaktør for nr. 1 var Kristian Skjellum Aas, mens Tor Bjarne Christensen var redaktør for nr. 2. Andre redaksjonsmedlemmer i 2024 var Rikke Agerup, Lise Helset Eide og Kjetil Grude Flekkøy.

Enklere å være tillitsvalgt

I 2024 har vi jobbet med forenkling for de tillitsvalgte i organisasjonen. Flere prosjekter har blitt gjennomført i løpet av året, blant annet overgangen til nytt medlemsregister hvor fylkes- og lokallag får tilgang på sine medlemslister. Vi har prioritert kursing og utvikling av gode veiledere for digitale systemer, slik at det skal bli enklere å være tillitsvalgt i et fylkeslag eller lokallag.

Nyhetsbrev

Nyhetsbrev til alle medlemmer og fastgivere har vært et satsningsområde for Naturvernforbundet i 2024. Vi har etablert et månedlig nyhetsbrev til alle, som gir informasjon om vårt arbeid og om hvordan det er mulig å engasjere seg i Naturvernforbundet. Dette gir en bedre informasjonsflyt til våre medlemmer. Vi lager også egne nyhetsbrev for tillitsvalgte, samt innenfor enkelte fagområder.

108
aktive
lokallag

Naturvernforbundet hadde 108 aktive lokallag i 2024 – uendret fra 2023, men et historisk høyt antall. Det er jobbet strategisk med bistand til fylkeslag i arbeidet med å opprette nye lokallag

15
fylkeslag

og hjelpe lokallag som har hatt lav aktivitet tilbake til et høyere aktivitetsnivå. Godt samarbeid mellom sekretariatet og fylkeslagene har sørget for at det ble opprettet flere nye lokallag.

	2024	2023	2022
Antall aktive fylkeslag	15	15	15
Antall aktive lokallag	108	108	103

Foto: Naturvernforbundet i Lillesand

God respons på pressearbeidet

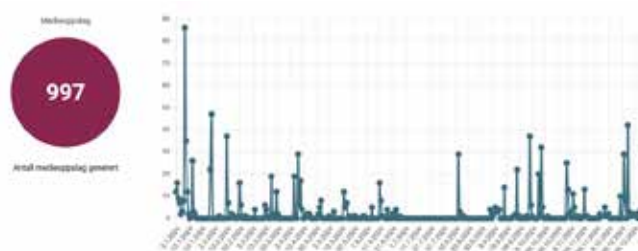
Naturvernforbundet bruker NTBs presseverktøy til å sende ut pressemeldinger, og få statistikk tilbake på hvordan disse gjør det.

I 2024 sendte Naturvernforbundet ut 75 pressemeldinger gjennom NTB. Disse genererte 997 medieoppslag. Pressemeldingene er til sammen lest 10 297 ganger på NTBs nettsider.

De mest suksessfulle pressemeldingene, som genererte flest medieoppslag og selv ble lest mest, handler alle om Fjordsøksmålet. Det er klare topper i interessen når det skjer store ting der. Ellers er rovdyr, oppdrett, statsbudsjettet, naturmeldingen, TFO/oljetildelinger,

Oslofjorden og vindkraft representert blant de mest leste pressemeldingene.

43 prosent av mottakerne av våre pressemeldinger åpner disse. Det er et svært høyt tall sammenlignet med hva som er vanlig for reklameutsendelser og nyhetsbrev - og tyder på at interessen for vårt arbeid er stor i landets redaksjoner.

Kapittel 2

En levende og livskraftig natur

Å ta vare på naturen er grunnsteinen i Naturvernforbundets arbeid. Det var her vi startet, og truslene mot naturen er fortsatt store. I 2024 har vi jobbet for å ivareta naturens interesser i møte med alle typer prosjekter - veier, energiprojekter, utbygginger. I tillegg har vi startet et stort skogprosjekt, som skal bidra til å redde våre verdifulle og artsrike skoger.

Foto: Adrian Lombardo

Det sies at alt som kan lages av olje, kan lages av trær. Men hvor mange kjenner til skogens verdier ut over tømmerproduksjon? Skog er det økosystemet på kloden som har størst rikdom av arter og mest variert naturmangfold. Det gjelder både internasjonalt og her hjemme.

I tillegg har skogene den største andelen truede arter i Norge, fordi dette er den naturen vi mennesker har utnyttet hardest. Skogsbilveier og flatehogst, der store områder blir ryddet for trær, er den største trusselen mot livet i skogen.

I prosjektet "Skogen - mer enn bare trær"

samarbeider Naturvernforbundet, WWF, Natur og Ungdom og Sabima om å sette skogen i fokus. I tre år skal mangfoldet og rikdommen i skogen prege arbeidet vårt, finansiert av Sparebankstiftelsen DNB. Alt fra rapportskrivning og politisk påvirkning til skoggledeturer, artskartlegging og kurs vil bli støttet over hele landet.

I dag trues flere av våre mest verdifulle skoger av nedbygging og hogst. Målet er at flere skal bli oppmerksom på de verdiene som ligger i våre naturskoger, og at disse skal bli bedre bevart for ettertiden.

Vil stanse voldsom nedbygging

Utbygging av vindkraft kan gi store naturødeleggelser
- her fra Storheia på Fosen.

Foto: Leif Arne Jåma

Planene om Kraftpakke Finnmark, som skal skaffe strøm til elektrifisering av gassanlegget på Melkøya, er en stor trussel mot finnmarksnaturen.

Naturvernforbundet har i hele 2024 arbeidet for å stanse elektrifiseringen av Melkøya, og hindre utbyggingen av store vindkraftverk og kraftlinjer i sårbar finnmarksnatur. Flere av de mest kontroversielle prosjektene har blitt lagt bort, som Davvi og Kokelv vindkraftverk. Men likevel er det alt for mye natur som går med i de planene som ble presentert i 2024.

Grønnvasker oljenæringen

– Forslaget kommer fordi regjeringen vil elektrifisere Melkøya, noe vi mener regjeringen må droppe. Det er ikke mulig å bygge ut så mye vindkraft i Finnmark

uten uakseptabelt naturtap. Vi kan ikke ofre natur for å grønnvaske oljenæringen, sier Naturvernforbundets leder Truls Gulowsen.

Av i alt 25 vindindustriprosjekter og ett vannkraftprosjekt anbefaler NVE å gå videre med høringer på 11 vindkraftprosjekter. Det store antallet har medført, og vil fortsatt medføre, mye arbeid for sivilsamfunnet. Kraftutbyggingen kan også føre til omfattende utbygging av strømmnett, blant annet den omstridte kraftlinja fra Skaidi til Hammerfest.

Håpløs situasjon

Anlegget på Melkøya drives av Equinor og brukes til prosessering av flytende naturgass, såkalt LNG. I dag står dette anlegget for et av Norges største punktutslipp av CO₂.

Opprop mot oppdrett i åpne anlegg

"Lukk merdene!" Det er budskapet i et nasjonalt opprop som Naturvernforbundet deltar i, sammen med Norske Lakseelver. En rekke organisasjoner støtter oppropet: Natur og Ungdom, DNT, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Sabima, Norges Bondelag, Norsk Friluftsliv og WWF er blant disse. Målet er å få nullutslipp i oppdrettsbransjen - ved å kreve at oppdrettsanlegg skal være lukket, og ta ansvar for sitt avfall.

Kraftverk gjør lite for å hindre fiskedød

To av tre kraftverkseiere har ikke engang sjekket om deres anlegg bidrar til å drepe fisk som passerer anleggets turbiner. Det viste fiskevandningsundersøkelsen 2024, som ble gjennomført av Naturvernforbundets medlemsmagasin Natur & miljø.

Nærmere 400 kraftverkseiere ble spurt i undersøkelsen, som også avdekket at to av tre kraftverkseiere ikke har montert installasjoner eller annet utstyr for å hindre fiskedød.

– Fiskevandningsundersøkelsen viser at vi har et strukturelt problem, sier Rebecca Biong, fagrådgiver i Naturvernforbundet.

Det har i flere tiår blitt avdekket at fisk blir skadet og drept i vannkraftturbiner i norske elver. Naturvernforbundet mener at NVE som konsesjonsmyndighet har sovet i timen, og krever at de tar et overordnet ansvar for å pålegge kraftverkseierne å undersøke om fisk skades i deres kraftverk.

Foto: Frode Kroglund

Veileder for vindkraftarbeid

I 2024 kom Naturvernforbundets veileder for uttalelser til vindkraftanlegg på land. Det forventes mange søknader om utbygging av vindkraft i årene som kommer, og veilederen skal gjøre det enklere for Naturvernforbundets lokal- og fylkeslag å engasjere seg i disse sakene.

Veilederen forklarer Naturvernforbundets politikk på vindkraft, går gjennom saksgangen og argumentene for og mot vindkraft, og viser også hvilke alternativer man har til ny kraftutbygging som kan frigjøre energi uten å bygge ned natur. Den tar også for seg myter og fakta i vindkraftdebatten – der det tidvis kan være vanskelig å skille mellom fakta og påstander.

Den gir også tips til hvordan man kan følge med i jungelen av høringssaker, og hvordan man kan påvirke – i alle ledd fra planinitiativet kommer til etter at vedtaket er fattet.

Krafttak for Oslofjorden

I mars 2024 var Naturvernforbundet en av arrangørene bak Oslofjordkonferansen. Her ble fjordens miljøutfordringer presentert og diskutert på en fagkonferanse som raskt ble fullbooket, og som ble en stor suksess.

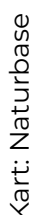
Arbeidet tas nå videre i et stort prosjekt, som ble støttet av Sparebankstiftelsen DNB høsten 2024. Gjennom tre år skal Naturvernforbundet identifisere effektive tiltak for å hindre forsøpling, overgjødning, overfiske og andre trusler mot fjorden. Prosjektet omfatter hele kysten fra Telemark til svenskegrensen,

og hele nedbørsfeltet som har elver som renner ut i Oslofjorden – helt til Røros, Lesja, Skjåk og Valdres. Halvparten av Norges befolkning bor i området som omfattes av prosjektet.

Foto: Per-Erik Schulze

Juksevern

Få illustrasjoner er like beskrivende som det nye kartet over Lågendeltaet naturreservat ved Lillehammer - der en stripe har blitt "avvernet" for å bygge motorvei. Men i norske verneområder er det ofte fritt frem for ulike aktiviteter som skader naturmangfoldet. Tråling i marine nasjonalparker, omfattende praksis med å gi dispensasjoner til utbygginger i naturreservater og full åpning for jakt, fangst og fiske er blant disse.

Naturvernforbundet har i 2024 arbeidet for å sette søkelyset på det vi kaller "juksevern", og vil fortsette dette arbeidet fremover for å styrke vernet av vår natur.

Stans i planer for haybunnen

Første konsesjonsrunde for havbunnsmineraler har blitt stanset, og det vil ikke bli tildelt lete- og utvinningslisen-
ser i 2024 og 2025. Naturvernforbundet
jubler over at det som potensielt kan
bli Norges største naturinngrep, nå er
stoppet.

I januar 2024 besluttet regjeringen å igangsette en åpningsprosess for mineralvirksomhet på norsk kontinental-sokkel. Planen var å gjennomføre første konsesjonsrunde og begynne tildeelingen av lete- og utvinningslisenser i løpet av våren 2025.

Men da budsjettforliket ble klart søndag 1. desember 2024, kunne Naturvernforbundet og andre miljøorganisasjoner juble. SV krevde i budsjettforhandlingene stans i disse planene, og de klarte å sikre flere avgjørende gjennomslag for klima og natur i statsbudsjettet. Blant disse gjennomslagene var en etterlengtet politisk stopp for råkjøret etter havbunnsmineraler.

Kapittel 3

Et energieffektivt og fossilfritt samfunn

Utslippene fortsetter å øke. Vi ser tydelige endringer i klimaet, som skyldes utslipp som vi skaper. Det har vært få politiske gjennomslag i arbeidet for et fossilfritt samfunn i løpet av 2024. Skal vi unngå at klimakrisa blir den aller største trusselen mot både natur og samfunn, må utslippene reduseres raskt de nærmeste årene.

Foto: danr13/istockphoto.com

2024 ble det varmeste året noensinne registrert for kloden som helhet. Det har vært en rekke alvorlige klimakatastrofer rundt om i verden, inkludert i Norge. Den økende varmeenergien i jordas atmosfære er bensin på bålet for stormer, flommer, skogbranner, ras og styrtregn. Likevel knyttes sakene mindre til klima i nyhetene, og media er mer opptatt av nyhetssaker om at klimaengasjementet har falt.

Naturvernforbundet har gitt ut en statusrapport for 2024, som viser at Norge ligger dårlig an for å bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Vi opplever at regjerin-

gen har vært lite lydhøre, og at offensiv klimapolitikk blir direkte motarbeidet. Viktige klimatiltak har blitt kuttet hvert år, slik at SV har måttet forhandle dem inn igjen. Støtte til Klimasatsordningen er ett av flere eksempler på dette.

I 2024 skulle regjeringen komme med en ny stortingsmelding for hvordan de skal nå klimamålene for 2030. Det har de ikke levert. Meldingen om klimamål for 2035 har blitt utsatt til 2025, og Norge ligger an til å bli forsinket både med innmelding av nye klimamål til FN og med arbeidet for konkrete utslippskutt frem mot 2035.

Omstillingsutvalg kommer

Etter at Klimautvalget 2050 kom med sine anbefalinger i 2023, har Naturvernforbundet jobbet for at regjeringen legger en plan for slutfasen, i tråd med Klimautvalget 2050 sine anbefalinger. Foreløpig har regjeringen vært svært lunkne til dette forslaget. Et viktig gjen-

nomslag er likevel at regjeringen har vedtatt at de skal sette ned et omstillingsutvalg som skal se nærmere på denne problematikken. Så gjenstår det selvsagt fortsatt å se om det vil komme noe nyttig ut av dette utvalget, men det er iallfall et lite skritt i riktig retning.

Økt CO2-avgift for oljeselskapene

Klimademonstrasjon august 2024. Foto: Kristian S. Aas

CO2-avgiften er i dag sammen med klimakvoter blant de viktigste virkemidlene for å kutte klimagassutslippene fra olje- og gasssektoren. Avgiftene er bygget på prinsippet om at «forurensere betaler», hvor en gradvis og årlig økning av CO2-avgiften skal motivere til utslippskutt.

I 2024 viste det seg at oljeselskapene betalte mindre for klimagassutslippene sine enn året før, som følge av at kvoteprisen har falt. Naturvernforbundet har derfor jobbet for en økning av CO2-avgiften for oljeselskapene, og fikk gjennomslag takket være SV. Etter budsjettforhandlinger mellom SV og regjeringen skal CO2-avgiften på sokkelen økes med 16 prosent, så den øker med samme prosentsats som avgiften på fastlandet.

Vi er midt i en nødvendig omstilling fra fossil til fornybar energi – og da er det viktig at avgiftssystemet ikke premierer de fossile løsningene, som er ødeleggende for både natur og klima.

Tettere allianser for rettferdig omstilling

I løpet av 2024 har vi bygget en tettere allianse og samarbeid med fagforeninger og andre relevante aktører.

Dette har vi blant annet gjort gjennom å arrangere over 10 lokale møteplasser med representanter fra fagforeninger, næringsaktører, politikere og interesseorganisasjoner over hele landet. I tillegg har vi gjennomført flere dialogmøter og samtaler med fagforeninger som organiserer olje- og industriarbeidere og lansert en egen rapport om rettferdig grønn omstilling i samarbeid med alliansen Broen til framtiden.

Presser på for energisparing

Eneboliger og småhus står for halvparten av energibruken i bygg. I 2024 kom Naturvernforbundet med en pakke med tiltak som skal gjøre det enklere å gjennomføre sparetiltak for huseiere.

Krav om energiplan ved eierskifte, minstekrav til energieffektivisering ved oppussing og fornyelse, unntak fra søknadsplikt for energioppgradering og et eget system for energisparelån er blant tiltakene som Naturvernforbundet peker på. Det er i samfunnets interesse å frigi strøm og effekt som i dag bindes opp til oppvarming av bygg. Da er det også rimelig at samfunnet er med å betale i form av tilskudd.

Målet må være å få flest mulig til å sette i gang med de tiltakene som monner mest - så vi får frigjort strøm uten ny nedbygging av natur.

Klimatoppmøte

Naturvernforbundet deltok med vår klimarådgiver Anette Bruer Stepanoski på FNs klimatoppmøte i Baku i november 2024. Vi hadde møter og samordning med partnerorganisasjoner fra mange land, og jobbet for å påvirke den norske delegasjonen til å presse på for gode klimaløsninger.

Naturvernforbundet har fulgt FNs klimakonvensjon helt siden etableringen i 1995, og arbeider for en sterk internasjonal klimaavtale.

Bremser flere store veiprosjekter

Foto: Kristian Skjellum Aas

Leder Truls Gulowsen og Synnøve Kvamme fra Naturvernforbundet Hordaland foran Bjørnafjorden, akkurat der Hordfast-brua skulle komme i land.

Nasjonal transportplan for årene 2025-36 ble behandlet og vedtatt i 2024. En av de nye grepene der var at flere prosjekter ble plassert i en såkalt «utviklingsportefølje». Dette er prosjekter som ikke startes nå, men som skal vurderes i neste rullering av transportplanen. I realiteten er dette en «fryseboks» for prosjekter som er veid og funnet for store, for tunge og for kontroversielle – men der man ikke vil skrinlegge prosjektene helt.

Flere av de veiprosjektene Naturvernforbundet har jobbet aller mest med å stoppe, har nå blitt lagt i denne «fryseboksen». Hordfast, veiforbindelsen mellom Os og Stord som vil ødelegge verdifull kystregnskog og femdoble tra-

fikken på E39 sør i Hordaland, er blant disse. Det samme er Møreaksen, en ny hovedveiforbindelse mellom Ålesund og Molde med tunnel under Romsdalsfjorden. Også del 2 av E18-utbyggingen Oslo-Asker er lagt i samme fryseboks.

Stortinget vedtok at ny motorvei over våtmarksområdene ved Hønefoss skal fortsette som et fellesprosjekt med jernbane, men det er heldigvis ikke satt av penger til utbygging. Derimot er utbygging av E6 over naturreservatet i Lågendeltaet ved Lillehammer prioritert. Men generelt er denne transportplanen et dokument som legger mer vekt på vedlikehold og sikkerhet, og mindre på nye gigantprosjekter – noe som er godt nytt for natur og miljø.

Kapittel 4

Et rikere liv med lavere forbruk

Forbruker vi mindre, trenger vi ikke å produsere så mye. Da sparer vi råvarer, og vi sparer natur som forbrukes for å produsere disse råvarene. Og vi sparer energi, både til fremstilling, transport og etterbehandling. I tillegg blir det mindre avfall. Naturvernforbundet vil gå fra strategi til handling når det gjelder å begrense vårt forbruk.

Foto: Jannicke Totland

I en årrekke har Naturvernforbundet arrangert Den store klesbyttedagen. Prosjektet, som skal sikre at klær vi eier får et lengre liv og at folk kan få byttet ut elementer i sin garderobe uten å kjøpe nyproduserte klær, har vært en stor suksess.

I 2024 ble det gjennomført over 250 klesbyttearrangementer over hele landet på kampanjedagen i slutten av april, eller på et tidspunkt nær denne.

Klesbytte er en effektiv måte å fornye garderoben uten å påvirke miljøet unødig. Hvert plagg som får nytt liv kan hindre at nyproduserte plagg blir produsert - og

tekstilbransjen er blant de aller største forurensere og ressursbrukerne på verdensbasis.

Klesbyttedagen har i flere år vært et samarbeidsprosjekt mellom flere organisasjoner, støttet av Sparebankstiftelsen DNB. Fra 2025 vil den økonomiske støtten bli trappet ned, men arrangementet har vist seg å stå godt på egne ben. Naturvernforbundet vil fortsette å legge til rette for klesbyttearrangementer over hele landet, og kjempe videre for en mer miljø- og ressursvennlig politikk når det gjelder klær og tekstiler.

Gjør reparasjoner greit igjen!

Vi lever i et land som har momsfritak for å kjøpe aksjer, mens den vesle systua og sykkelverkstedet må kreve inn 25 prosent moms. Tenk om det var omvendt?

Marte Rostvåg Ulltveit-Moe har i en år-

rekke arbeidet for å gjøre reparasjoner og gjenbruk enklere, billigere og mer tilgjengelig. I 2024 kom hun ut med boken «Kan det fikses?», en bok som på en lettfattelig måte forklarer og forsvarer Naturvernforbundets politikk når

det gjelder gjenbruk og reparasjoner. Vi span-derte boka på alle representantene på Stortinget, og har hatt mange lokale arrangementer om reparasjon og gjenbruk. I tillegg arbeider vi politisk for å fremmegjenbruk fremfor nykjøp.

”Miljøvennlig mensen” videreføres

Prosjektet ”Miljøvennlig mensen” ble startet opp i 2024. Målet er å redusere avfallsmengdene fra sanitærprodukter.

Hver måned bruker menstruerende kvinner bind, tamponger og truseinnlegg. Dette skaper mye avfall, og i prosjektet deles det ut menskopper, som er en god dlergangsløsning. Dessverre er det fortsatt mye skam knyttet til dette, frykt for lekkasje, at det ansees som ekkelt og at man er uhygienisk.

Dette gjør at frykten for å være alternativ er stor. Vi går for det vi kjenner til fra før.

Gjennom prosjektet ”Miljøvennlig mensen” vil Naturvernforbundet anspore til bruk av flergangsløsninger som menskopper. Et pilotprosjekt på helsestasjoner i Oslo ble gjennomført i 2024, og prosjektet videreføres i 2025.

NABOLAGSMARKED

- ET MARKED I GATA DER DU BOR!

I tre år har Naturvernforbundet gjennomført prosjektet "Nabolagsmarked". Målet har vært å engasjere nabolag til å arrangere byttemarkeder - ditt skrot som ligger lagret i bod og kjeller kan være akkurat det naboen trenger! I tillegg skaper nabolagsmarkeder en sosial møteplass - noe som dessverre er

mangelvare i mange moderne nabolag.

Vi nordmenn er i europatoppen på forbruk. Mange av tingene vi eier krever mye å produsere, men er sjelden i bruk. Visste du for eksempel at en gjennomsnittlig drill kun er i bruk i 12 minutter i løpet av sin levetid? Hvis flere eier tingene, blir de brukt mer.

2 minutters strandrydding – eller 50 år

Kart: Astri Reppe, fra "2 minutters sreandrydding"

Naturvernforbundets lokal- og fylkeslag har holdt på med strandrydding i over 50 år og lagene rydder langs elver, innsjøer, vassdrag og strender hele året og over hele landet. Vi deltar i nasjonale kampanjer, som Strandryddedagen, og har egne løpende aksjoner, som Facebook-gruppa "2 minutters strandrydding", som har 5400 medlemmer som deler sine funn. Alle kan delta. Strandrydding og annen plastydding er en sosial, hyggelig og meningsfull aktivitet for hele familien. På våre nettsider finnes tips og guider.

Men vi arbeider også for å hindre at ny for søpling oppstår, ved å minimere mengden plast som brukes. Med mindre plast i omløp, blir det mindre forsøpling av ikke-nedbrytbare materialer i naturen.

Fjordsøksmålet

Helt i staten av 2024 fikk forkjemperne for å hindre gruedumping i Førdefjorden en real kalddusj. Men vi gir ikke opp – fjorden får de ikke!

Allerede 10. januar kom dommen i Fjordsøksmålet fra Oslo tingrett. Naturvernforbundet og Natur og Ungdom fikk ikke medhold i at tillatelsen til gruvedrift med sjødeponi i Førdefjorden var ugyldig. Vi ble også dømt til å betale 1,4 millioner kroner for statens sakskostnader.

Sinte og skuffede

– Vi er både sinte og skuffede. Denne dommen er en krise for naturens rettsvern i Norge. Staten har tillatt bruk av Førdefjorden som avfallsplass for gruveindustrien, og tingretten har støttet det. I tillegg må vi betale staten saksomkostninger når vi har prøvd å hindre forurensning av en levende fjord. Dette er opprørende – og et hardt slag mot kampen for norsk natur, sa Truls Gulowsen, leder i Naturvernforbundet.

– Denne dommen er helt feil! Fjordsøksmålet har avslørt store svakheter og feil i måten norske myndigheter behandler naturen på. Vi står i en naturkrise, og det er på høy tid at vi stanser ødeleggelsen av den naturen vi er helt avhengige av, sa leder Gytis Blaževičius i Natur og Ungdom.

Anket i februar

Og det sluttet ikke der – for i februar, etter styrebehandling i begge organisasjoner, bestemte de seg for å anke saken inn for lagmannsretten. Miljøorganisasjonene anførte at statens tillatelser til gruvedrift med dumping av opptil 170 millioner tonn gruveavfall er ugyld-

dige. I anken er søksmålet avgrenset til EUs vanndirektiv og forbudet mot forurensning av en vannressurs, slik staten har tillatt i Førdefjorden.

Ifølge vanndirektivet kan slik forurensning kun tillates hvis det foreligger overordnede samfunnsinteresser, eller «overriding public interest». Hvis tingrettens tolkning blir stående, vil enhver lønnsom aktivitet kunne utgjøre en slik godkjent interesse, noe miljøorganisasjonene er sterkt uenige i. Miljøorganisasjonene bad derfor lagmannsretten om å forelegge dette spørsmålet for EFTA-domstolen for å få en rådgivende uttalelse om hvordan regelen skal forstås.

Sendt til EFTA

Staten var uenige i at en uttalelse fra EFTA-domstolen var nødvendig, men i april bestemte Borgarting lagmannsrett at domstolen skulle konsulteres.

– Vi er veldig glade for at lagmannsretten vil gi saken en skikkelig behandling gjennom EFTA-domstolen. Det gir håp om at vi skal kunne hindre gruedumping og forurensning av norske fjorder, sa Gulowsen etter beslutningen.

Er inntekter og arbeidsplasser grunn god nok til å tillate forurensning av en fjord? Det var problemstillingen som EFTA-domstolen skulle ta stilling til. Domstolen gjennomførte en høring i saken 16. oktober, og Naturvernforbundet var til stede i domstolen – etter å ha reist med tog.

Staten fikk motbør i høring

I tillatelsen til dumping av gruveavfall i Førdefjorden angir staten hensynet til privat fortjeneste og skatteinntekter som en overordnet samfunnsinteresse som kan legitimere forurensning av fjorden. I høringen fikk staten sterk motbør fra EU-kommisjonen og EFTAs overvåkningsorgan (ESA).

– Det later til at regjeringsadvokaten skjønte at dette argumentet var svakt, for de forsøkte å oppkonstruere en annen begrunnelse i høringen, sier Gulowsen.

Innsamling og Spleis

Fjordsøksmålet er et stort løft for Naturvernforbundet og Natur og Ungdom. Gjennom året har det blitt samlet inn økonomisk støtte til å drive prosessen videre. Innsamlingen har vært en suksess, og har gitt organisasjonene større

økonomisk trygghet for å kunne anke beslutningen, og følge prosessen videre.

Unntak fra miljøbestemmelser

– Denne saken gjelder terskelen for å gjøre unntak fra en av Europas mest sentrale miljøbestemmelser, nemlig forbudet mot å forringe vannressurser. Det er nettopp derfor det er så viktig for oss at denne miljøloven blir tolket og fulgt opp på rett måte, både for Førdefjorden og andre vannforekomster i Norge og Europa, sier Gulowsen.

Innen utgangen av 2024 hadde det ennå ikke kommet noen uttalelse fra domstolen i Luxembourg.

Ankesaken ventes å komme opp for Borgarting lagmannsrett i juni 2025. I mellomtiden har gruvedriften så smått startet opp i Førdefjorden – på lavbluss. Men det er ikke for sent å redde fjorden.

Seiere i 2024

- **Gildeskål** kommune satte i år ned foten for planen om å sprengte øyer for oppdrett. På Bunestoppen i **Bamble** ble store utbyggingsplaner sendt tilbake til start, etter klage fra Naturvernforbundet i Telemark.
 - Vindkraftplanene i **Davvi** ble stanset! Det er en stor seier for naturen at planene for Davvi og Kokelv vindkraftverk ikke står på NVEs liste over kraftprosjekter som skal på høring.
 - 2024 ble et rekordår for **skogvern**, med over en milliard kroner. Også for 2025 ble det sikret betydelig mer penger til frivillig skogvern enn det regjeringen først la opp til.
 - På tampen av året vedtok regjeringen å verne **31 skogområder**. I tillegg har Naturvernforbundet i Trøndelag fått medhold i en sak om hvem som er kjøperen av et parti naturskog som ble hogd i Orkdal.
 - **Natursats**, en ordning som gir tilskudd til lokale tiltak for å ivareta naturmangfold, fikk mer midler til bruk i 2025.
 - Naturvernforbundet Hordaland har avslørt miljøkriminalitet og ulovlige skogsbilveier i **Bergen**. Nå skjerper kommunen kravene og politiet etterforsker aktørene. En betydelig seier!
 - Fylkeslaget i Nordland fikk medhold i en klage på Statsforvalterens avgjørelse om kloakkutslipp fra et hyttefelt i **Saltstraumen** marine verneområde.
 - Nesten alle foreslåtte **vindkraftverk** i natur – flere titalls prosjekter – har i år blitt avslått. Ingen vindkraftverk i sårbar natur har fått konsesjon.
 - I vinter bygget Naturvernforbundet i Rogaland en hekkeplattform ved **Mosvatnet** i Stavanger. Ti måkepar bosatte seg på plattformen, og tolv små unger så dagens lys.
 - Naturvernforbundet i **Trondheim** fikk i år nesten fullt gjennomslag for sine innsigelser til kommuneplanens arealdel, og fikk den grønneste arealplanen Trondheim har hatt!
 - Det ble i år satt en stopp for **Nidelvstien**, en sammenhengende sti fra Klæbu til Nedre Leirfoss i Trondheim.
 - For første gang har kommunestyret på **Røros** vedtatt å avslå en større hytteutbyggingsplan.
 - Det blir nedsatt et omstillingsutvalg for utfasing av **oljevirkksomheten**. Det er langt herfra til en plan for sluttfasen for petroleumssektoren, men et viktig skritt i riktig retning.
 - Direkte dagtog til **København og Hamburg** skal starte innen 2026, og nattog til København innen 2030. Planleggingen starter nå.
- I tillegg:** Mange av sakene Naturvernforbundet jobber med kan ikke måles i seiere eller tap. Derfor vil vi også trekke fram noen av de andre sakene vi jobber med.
- Naturvernforbundet i **Finnmark** har i løpet av året deltatt og holdt appell på ni folkemøter om nedbyggingen av Finnmarks store naturområder.
 - I **Sør-Østerdal** arrangerte lokallaget Naturglededagen 2024, der de samlet barn, foreldre og besteforeldre til et mangfold av aktiviteter.
 - Naturvernforbundet Midt-Troms og Midt-Troms Naturlag arrangerte krabbesafari og fuglesafari under **Finnsnes** i Fest.
 - Lokallaget i **Kvinnherad** har arrangert fuglekasse- og quiz-dag, og vårtur med forfatter Jan Rabben.

Kapittel 5

Styrende organer

Naturvernforbundet er en demokratisk organisasjon. Medlemmene velger delegater til landsmøtet, som holdes annethvert år og meisler ut hovedlinjene i forbundets politikk. Mellom landsmøtene er landsstyret det høyeste organet. Oversikten viser medlemmer frem til landsmøtet i november 2024.

Foto: Jenny Marie Sveen

Sentralstyret har bestått av:

Leder: Truls Gulowsen

1. nestleder: Pernille Bonnevie Hansen

2. nestleder: Randi Storhaug

Styremedlem: Kjell Magne Derås

Styremedlem: Lasse Eriksen Bjørn

Styremedlem: Ingebjørg Marie Thorkildsen

1. varamedlem: Hilde Marie Gaebpie Danielsen

2. varamedlem: Øyvind Johnsen

3. varamedlem: Gaute Rolv Dahl

Natur og Ungdom: Gytis Blaževičius

Vara, Natur og Ungdom: Sigrid Hoddevik Losnegård

Landsstyret

Agder: Rune Sævre, vara Yvonne Kerlefsen
Buskerud: Martin Lindal, vara Astrid Busengdal
Finnmark: Leif Gøran Wasskog , vara Annie Leonore Henriksen
Hordaland: Knut Espelid, vara Tone Salomonsen
Innlandet: Thomas Cottis, vara Kjetil Bjørklund
Møre og Romsdal: Japke Stobbe, vara Louise Thoresen
Nordland: Dag Johansen, vara Kaja Langvik-Hansen
Oslo og Akershus: Espen Ulvin, vara Karin Irene Olsen
Rogaland: Wenche Skorge, vara Hugh Clarke
Sogn og Fjordane: Anne-Line Thingnes Førund (til april), vara Jon Anders Stavang
Telemark: Saskia Wanders, vara Torfinn Sanden
Troms: Anne-Lise Mortensen, vara Anne Nesbakken
Trøndelag: Magne Vågsland, vara Kari Merete Andersen
Vestfold: Ann Norderhaug, vara Espen Backe
Østfold: Håkon Borch, vara Ragnar Johnsen
Natur og Ungdom: Jesper Stattin, vara Ada Amilia Skjensvold
Miljøagentene: Signe Lindbråten, vara Sina Øversveen
Ansatte: Dag Arne Høystad, vara Ingvild Fonn Asmervik / Tina Andersen Vågenes

Kontrollkomité

Leder: Kåre Olerud, Innlandet
Medlemmer: Sigrid Ryeng Alnes, Oslo og Akershus og Gert-Fredrik Malt, Oslo og Akershus

Valgkomité

Leder: Jon Anders Stavang, Sogn og Fjordane
Medlem: Aslak Heika Hætta Bjørn, Oslo og Akershus
Medlem: Anne Grete Frøset, Trøndelag
1. varamedlem: Annie Henriksen, Finnmark
2. varamedlem: Olav Nicolay Larsson Aga, Hordaland

Etisk utvalg

Etisk utvalg består av:
Leder: Magnus Storvoll Strømseth
Medlem: Randi Alsos
Medlem: Bernt Bull
Medlem: Lea Justine Nesheim

Kapittel 6

Regnskap og revisjonsrapport

Her, og på de påfølgende sidene, finner du aktivitetsregnskap, balanse, noter, årsberetning og revisorberetning for Naturvernforbundet i 2024.

Foto: KaVass/Flickr.com

Legges inn når de er klare

Her kommer:
aktivitetsregnskap
balanse
noter
årsberetning
revisorberetning

